

Висновки. Ураховуючи вищенаведене, вважаємо, що прийняття Податкового кодексу, у цілому, повинно сприяти погашенню податкового боргу. Як самостійно, так і в результаті застосування фіскальних заходів органами ДПС.

Подальшої наукової розробки потребують питання теоретичних обґрунтувань статусів податкового боргу для покращення його адміністрування, питання застосування податкової застави, адміністративного арешту та продажу активів. Від результативності цих заходів залежить вирішення проблеми податкової заборгованості.

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Голос України. – 2010. – № 229–230. – 12 квітня.
2. Закон України “Про порядок погашення зобов’язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами” : за станом на 03.03.2008 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2008. – (Бібліотека офіційних видань).
3. Методичний посібник з організації стягнення податкового боргу. – К., 2002. – 256 с.
4. Тимченко О. М. Статуси податкового боргу: казуси класифікації / О. М. Тимченко.
5. Крисоватий А. І. Теоретико-організаційні домінанти та практика реалізації податкової політики в Україні : монографія / А. І. Крисоватий. – Тернопіль: Карт-бланш, 2005. – 371 с.

Рецензенти:

Баланюк І.Ф. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку та аудиту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Гречаник Б.В. – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємства Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу.

УДК 336.221.4:336.225.692

ББК 65.01.Я7

Вахновська Н.А.

**РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ
ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА**

Луцький національний технічний університет,
Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України,
кафедра фінансів,
43022, м. Луцьк, вул. С. Ковалевської, 29,
тел.: 0332789948,
e-mail: finlntu@rambler.ru

Анотація. Обґрунтовано основні напрями вдосконалення податкової системи держави в контексті реалізації окремих положень Податкового кодексу.

Ключові слова: податки, податкова система, податкове законодавство, Податковий кодекс.

Annotation. Grounded basic directions of perfection of the tax system of the state in the context of realization of separate positions of the Internal revenue code.

Key words: taxes, tax system, tax legislation, Internal revenue code.

Вступ. Першочерговою потребою сьогодення є забезпечення збалансованого розвитку всіх підсистем суспільства, гармонізації інтересів різноманітних верств населення, створення міцного економічного підґрунтя для інтеграції України у світову економічну систему. Чільне місце в цьому процесі займає реформування податкової системи, яка забезпечує державу необхідними фінансовими ресурсами.

Актуальність обраної теми дослідження на сучасному етапі розвитку економіки держави обґрунтовується підвищенням конкурентоздатності й активною участю у світогосподарських відносинах. Проблеми оподаткування постійно цікавили економіс-

тів, філософів, державних діячів у різні епохи. В наш час проблемам податків присвячуються праці таких відомих в Україні вчених, як Л.М. Демиденко, А.І. Крисоватий, М. Кучерявенко, І.О. Луніна, В.М. Мельник, О.Р. Романенко, В.М. Федосов та інші. За кордоном аналіз таких питань провадився А.А. Буковецьким, К.Вікселем, Дж.М. Кейнсом, Дж.С. Міллем, П.В. Мікеладзе, Дж. Меклі, І.Х. Озеровим, А. Соколовою, М. Фрідманом. Проте дослідження проблем реформування податкової системи як наслідок прогалин діючого податкового законодавства є необхідним і своєчасним на певному етапі розвитку країни.

Постановка завдання. Мета статті – запропонувати й обґрунтувати напрями реформування податкової системи в умовах сьогодення.

Результати. Як правило, податкова система є рушійною силою в процесі державного регулювання соціально-економічного розвитку, інвестиційної стратегії, зовнішньоекономічної діяльності, структурних змін у виробництві, прискореного розвитку пріоритетних галузей.

Із самого початку побудови податкової системи України Закон України “Про систему оподаткування” від 25 липня 1991 року № 1251-ХІІ був фіскально орієнтований. Податкова система почала набувати конфіскаційного характеру. Сучасна податкова система позбавлена стимулюючої основи, яка в нинішніх умовах розвитку повинна розкриватися у взаємозв’язку всіх основних функцій оподаткування – фіскальній, розподільчій, регулюючій і похідних від них.

Основна мета побудови податкової системи визначалася, перш за все, ліквідацією дефіциту бюджету, що обумовлювалося застосуванням монетаристського підходу до її побудови в його односторонньому розумінні без урахування конкретних умов. Крім того, повинні були бути задоволені вимоги міжнародних фінансово-кредитних організацій, які для надання кредитів поставили умови – стабілізація національної валюти й скорочення дефіциту бюджету.

Вважаємо, що основним недоліком чинної податкової системи є її спрямування на подолання дефіциту бюджету шляхом вилучення доходів господарюючих суб’єктів. Прослідковується відсутність чіткого взаємозв’язку податкової системи з розвитком економіки й діяльністю безпосередніх її суб’єктів. Це, у свою чергу, призвело до того, що податкова система розвивається відірвано від розвитку безпосередніх суб’єктів оподаткування. Підприємства зацікавлені в отриманні мінімального прибутку, щоб уникнути надмірного податкового тиску.

Нині важливе місце, на нашу думку, повинно бути відведене податковій системі як державному регуляторові покращення фінансової діяльності підприємств. При цьому, проводячи певні зміни в системі оподаткування, держава повинна здійснювати таку податкову політику, яка би була спрямована на оптимізацію як інтересів держави (податкове наповнення бюджету), так і платників податків (помірне податкове навантаження). В Україні в умовах фінансової кризи виникла необхідність пошуку найбільш дієвих механізмів розвитку стимулюючої функції податків. Протягом останніх років у податковій політиці держави не спостерігається будь-яких змін, направлених на оптимізацію податкової системи планового характеру (наприклад, прийняття і введення в дію Податкового кодексу). Відсутність системної оптимізації оподаткування призводить до надмірного обсягу стягнення податків при скороченні обсягів виробництва і, як наслідок, критичного зменшення обігових коштів підприємств та їх прибутків. Відсутність належного податкового стимулювання спричиняє погіршення фінансової стійкості підприємств, падіння інвестиційної активності, зменшення темпів розвитку й упровадження нових технологій та інноваційної діяльності.

Серед вітчизняних і закордонних учених-економістів, практиків та політиків немає єдиної думки щодо внесення змін у податкову систему. Так, на думку А.І. Крисоватого, корінному реформуванню не повинні підлягати такі головні групи податків,

як податок на прибуток підприємств, ПДВ, податок на доходи фізичних осіб [1]. І.О. Луїна та інші дотримуються думки, що для України заходи відносно зменшення ставок основних податків та істотного збільшення бюджетних видатків є неприйнятним узагалі [2].

На нашу думку, необхідно внести певні зміни стосовно тих основних податків, що будуть спрямовані на підвищення конкурентоспроможності підприємств. Важливим, при цьому, є надання податкових пільг, що за певних умов є дієвим інструментом підтримки національної конкурентоспроможності.

Вітчизняна податкова система побудована таким чином, що податкові платежі зростають у міру зростання цін. Це зручно з точки зору фіскального утримання системи, проте абсолютно не прийнятно з позиції обґрунтованості системи оподаткування. Вважаємо, на першому етапі доцільно знизити ставку ПДВ до 18–17%. Як наслідок, можемо очікувати певне зниження цін на деякі товари, що дозволить не допустити зменшення надходжень у бюджет за рахунок збільшення обсягів продажу. Наступним етапом, вважаємо, доцільне запровадження диференційованого оподаткування ПДВ на окремі групи товарів, що рівнозначно надання податкових пільг певним галузям. Щодо оподаткування податком на прибуток, пропонуємо звільнити від нього (повністю або частково) ту частину прибутку, яка направлятиметься на інноваційну діяльність, а також застосування диференційованої ставки податку на прибуток залежно від використання коштів амортизаційних нарахувань.

Актуальною постає мета забезпечити формування такої системи оподаткування, яка б сприяла розвитку економіки, формуванню повноцінних суб'єктів ринкової економіки з одночасним поступовим розв'язанням проблеми скорочення дефіциту бюджету й досягнення фінансової стабілізації з поступовим переходом до економічного зростання. Потребують змін і сам механізм, і цільове спрямування податків.

Проте в сучасних умовах не потрібно вдаватися до радикальних змін. Усі зусилля повинні бути спрямовані на зміцнення і вдосконалення податкової системи. Слід, разом з тим, приділити увагу підвищенню якості планування і фінансування державних видатків, зміцнити дохідну базу бюджетної системи, створити необхідні механізми контролю над ефективністю використання державних фінансових ресурсів.

Реалізація податкової реформи повинна відбуватися цілеспрямовано, системно, відкрито, виважено, поступово в часі. Метою реформування є досягнення якісно нового стану податкової системи України, за якого будуть створені сприятливі умови для ведення бізнесу, зростання споживчого попиту на внутрішньому ринку при одночасному динамічному збільшенні сукупних податкових надходжень до державного та місцевих бюджетів.

Розв'язання накопичених у податковій сфері протиріч більшою мірою пов'язують з необхідністю створення єдиного правового поля у сфері податкових відносин. Прийняття і введення в дію Податкового кодексу стане основою й передумовою здійснення податкової реформи. Цей документ не тільки об'єднає чинні нормативно-законодавчі акти, але й дозволить розв'язати певні проблеми в побудові податкової системи держави.

Таке поєднання дасть можливість поступово забезпечити новий, якісний рівень вітчизняному оподаткуванню та наблизити його до світових стандартів.

Головним завданням податкової реформи як однієї з найважливіших умов функціонування ефективної податкової системи є значне зниження і вирівнювання податкового тягаря; спрощеної системи оподаткування, посилення податкового контролю за рівнем витрат виробництва, мінімізація витрат виконання й адміністрування податкового законодавства, зниження ставок податків.

Отже, вважаємо, основними напрямками податкової реформи в Україні повинні бути такі:

- побудова стабільної, зрозумілої і цілісної податкової системи з метою визначення збалансованих підходів до фінансового перерозподілу в межах країни й обґрунтування норм оподаткування;
- послаблення податкового тиску та спрощення податкової системи шляхом скасування неефективних податків з адміністративної точки зору;
- розширення податкової бази завдяки скасуванню непрозорих податкових пільг, розширенню кола платників податків й оподатковуваних доходів відповідно до критерію “доцільності” і принципу “соціальної справедливості”;
- розв’язання ряду проблем, пов’язаних зі стягненням податків і контролем за дотриманням податкового законодавства;
- зниження податкового тиску до теоретично допустимого рівня;
- забезпечення стабільності податкового законодавства;
- узгодженість усіх елементів у межах єдиного податково-правового простору (формування єдиної нормативно-правової бази оподаткування);
- уніфікація системи оподаткування, уникнення подвійного оподаткування з однієї і тієї ж бази оподаткування;
- надання гнучкості системі оподаткування, за допомогою ставок оподаткування стимулювати прогресивні й обмежувати негативні явища, що безпосередньо впливають на стан національної економіки;
- ефективно структурувати систему оподаткування на користь прямого оподаткування майна, капіталу, землі.

Разом з тим необхідно провести реформування податкової системи в напрямі її лібералізації і децентралізації; розширити права органів місцевого самоврядування при встановленні норм вилучення і їх використання на місцях; забезпечити збалансованість інтересів держави та її регіонів, регіонів між собою з метою забезпечення стабільності адміністративно-територіального устрою країни; запровадити заходи щодо податкового стимулювання інвестиційного процесу й спрямування коштів підприємств на вдосконалення і розширення виробничої діяльності, розвиток малого підприємництва, підтримку пріоритетних галузей національної економіки. Важливо посилювати соціальну роль податків, забезпечити захист прав і законних інтересів податкоплатників у взаємозв’язку з податковими органами, запровадження поняття неумисного порушення податкового законодавства.

Висновки. Таким чином, реформування чинної податкової системи повинно відбуватися в напрямі створення сприятливих податкових умов для вітчизняних товаровиробників, стимулювання вкладення коштів в інвестиційні програми.

Для формування раціональної податкової системи необхідно використовувати регулюючу функцію податкової системи у вигляді надання пільгового оподаткування, зробити пільги більш прозорими та підвищити їх стимулюючі й регулюючі властивості.

Виконання цих та інших завдань приведе до успішного досягнення поставленої мети реформування податкової системи держави – формування максимально досконалої системи оподаткування в Україні і, як наслідок, економічного зростання загалом.

1. Крысоватый А. И. Моделирование векторов реформирования налоговой политики. Налогообложение: проблемы науки и практики : монография / А. И. Крысоватый. – Х. : ИД “ИНЖЕК”, 2006. – С. 90–108.
2. Луніна І. О. Мінімізація впливу фінансової кризи на бюджет України / І. О. Луніна, В.В. Баліцька // Фінанси України. – 2008. – № 12. – С. 22–32.
3. Режим доступу : <http://www.politcom.ru/8018.html>.

Рецензенти:

Вахович І.М. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів Луцького національного технічного університету;

Корецька Н.І. – кандидат економічних наук, доцент кафедри банківської справи Луцького національного технічного університету.